

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวัยเรื่อง การศึกษารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ศึกษารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ตอนที่ 1 ศึกษารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

จากการส่งหนังสือสอบถามไปยังประธานกรรมการหมู่บ้านจำนวน 18 คน จาก 9 ตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และจากการลงพื้นที่ภาคสนามรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้จำนวนภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งสิ้น 31 ผลิตภัณฑ์/ผลงาน จากผู้ทรงภูมิปัญญาที่ให้ข้อมูลและสามารถนำข้อมูลมาเผยแพร่ ได้จำนวน 29 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร เว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอมีลำดับดังนี้

1. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการในภาพรวม จำนวน 31 ผลิตภัณฑ์/ผลงานของผู้ทรงภูมิปัญญา 29 คน
2. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการจำแนกตามสาขา/ถิ่นที่อยู่อาศัย (ตำบล)
3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมประสบการณ์ การถ่ายทอดความรู้ ผลิตภัณฑ์/ผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่น

รายละเอียดของข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการในภาพรวม จำนวน 31 ผลิตภัณฑ์/ผลงาน ของผู้ทรงภูมิปัญญา 29 คน

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการในภาพรวมของ 9 ตำบล นำเสนอในรูปแบบของตารางสรุปภูมิปัญญาท้องถิ่น รายละเอียดตามตารางที่ 4.1-4.2

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 29 คน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	20.6
หญิง	23	79.4
รวม	29	100
2. อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	3	10.3
40 – 60 ปี	20	68.9
61 ปีขึ้นไป	6	20.8
รวม	29	100
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	8	27.5
มัธยมศึกษา	9	31.0
สูงกว่ามัธยมศึกษา	12	41.5
รวม	29	100
4. สถานภาพสมรส		
สมรส	23	79.3
โสด	4	13.7
หม้าย	2	7.0
รวม	29	100

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 29 คน (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. ท้องถิ่นที่อยู่อาศัย		
1) ตำบลสำโรงเหนือ	3	10.3
2) ตำบลบางโปรง	5	17.2
3) ตำบลปากน้ำ	2	6.8
4) ตำบลบางด้วน	2	6.8
5) ตำบลท้ายบ้านใหม่	3	10.3
6) ตำบลท้ายบ้าน	2	6.8
7) ตำบลแพรกษา	4	13.7
8) ตำบลบางเมือง	7	24.7
9) ตำบลด่านสำโรง	1	3.4
รวม	29	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 79.4 เป็นเพศชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-60 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 รองลงมามีอายุ 61 ปี ขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และอายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 การศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว จำนวน 23 คนคิดเป็นร้อยละ 79.3 รองลงมาคือสถานภาพโสด จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 13.7 และน้อยที่สุดคือสถานภาพหม้ายจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในเขตตำบลบางเมือง จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมาอาศัยอยู่ในเขตตำบลบางโปรงจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 17.2 อาศัยอยู่ในเขตตำบลแพรกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 อาศัยอยู่ในตำบลท้ายบ้านใหม่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 อาศัยอยู่ในตำบลสำโรงเหนือ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 อาศัยอยู่ในตำบลปากน้ำ ตำบลบางด้วน ตำบลท้ายบ้าน จำนวนเท่ากัน คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 เท่ากัน และอาศัยตำบลด่านสำโรง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4

1.2 รายชื่อผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) ในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการรายละเอียดตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 รายชื่อผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ

ลำดับที่	ชื่อผู้ทรงภูมิปัญญา	ภูมิปัญญา(ผลิตภัณฑ์/ผลงาน)	ท้องถิ่นที่อยู่อาศัย
1	นางชวนชื่น บุญเหลือ	1) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปการบูรหอม 2) กระเป๋าจากหนังเบาะรถยนต์	ตำบลสำโรงเหนือ
2	นางทวิ จันทวงศ์	3) งาดำอบน้ำผึ้ง	ตำบลสำโรงเหนือ
3	นางปฎิญา โภคชัชวาล	4) ผ้าเช็ดหน้าจากผ้าบาติก	ตำบลสำโรงเหนือ
4	นางสุพิศตรา รุ่งโปรง	5) แหนมหมู	ตำบลบางโปรง
5	นางเบญจมาศ อวมเทียม	6) สบู่บารอบสมุนไพร	ตำบลบางโปรง
6	นางสาวศิริมาศ ปากเทพา	7) สบู่จากน้ำมันธรรมชาติ (บ้านภูตะวัน)	ตำบลบางโปรง
7	นางสาวบังอร กรุดภู	8) ขนมทองม้วน	ตำบลบางโปรง
8	นางทองยูน พรหมโพธิ์	9) กลัวยทอด	ตำบลบางโปรง
9	นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล	10) การเพาะเห็ดแบบครบวงจร	ตำบลปากน้ำ
10	นางจรินทร์ ลีมีดำรง	11) ขนมใบจาก	ตำบลปากน้ำ
11	นางสาวบำรุง พูลสวัสดิ์	12) ชันโตกจักสาน 13) ตะกร้ากระเช้าจักสาน	ตำบลบางด้วน
12	นางสาวท กลิ่นมีทรัพย์	14) ขนมจากมะพร้าวอ่อน	ตำบลบางด้วน
13	นายันทพันธ์ ธนาศุภวัฒน์	15) นันทพันธ์ดอกไม้ประดิษฐ์	ตำบลท้ายบ้านใหม่
14	นายอุส่าห์ ปานแก้ว	16) ไพรสกัดน้ำมันเหลืองสมุนไพรไทย-จีน เบญจ เฮอร์บ	ตำบลท้ายบ้านใหม่

ตารางที่ 4.2 รายชื่อผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ(ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อผู้ทรงภูมิปัญญา	ภูมิปัญญา (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน)	ท้องถิ่นที่อยู่อาศัย
15	นางวิมล จุละพราหมณ์	17) ขนมต้ม	ตำบลท้ายบ้านใหม่
16	นางสุนันทา สิงห์ทองอนันต์	18) น้ำดื่มสมุนไพร	ตำบลท้ายบ้าน
17	นางปวีณา ไคนุ่นน้อย	19) สมุนไพรสุดคม	ตำบลท้ายบ้าน
18	นางมะลิ เกิดแสง	20) น้ำพริกเผากุ้ง	ตำบลแพรกษา
19	นางกัญญาณัท ธิสน	21) น้ำพริกปลาตุ๋นไข่เค็ม	ตำบลแพรกษา
20	นางนันทยา มากโกคา	22) หมี่กรอบ	ตำบลแพรกษา
21	นางศรีจันทร์ สะอาดอัน	23) สมุนไพรใบย่านางผสมมะกรูดบำรุงเส้นผม	ตำบลแพรกษา
22	นางชนิษฐา นิลดวง	24) ผ้ามัดย้อม	ตำบลบางเมือง
23	นางศรีวรรณ คุ่มครอง	25) ยากันยุง	ตำบลบางเมือง
24	นายธนกร จันท์ศรี	26) รongเท้าแตะ	ตำบลบางเมือง
25	นางละอองดาว มณีรัตน์	27) บัวลอยสามสี	ตำบลบางเมือง
26	นางกัญญาพร นวลสะอาด	28) น้ำยาล้างจาน	ตำบลบางเมือง
27	นางวิจิตตรี จันท์ต่าย	29) ฐูปหอมสมุนไพรไล่ยุง	ตำบลบางเมือง
28	นายเขวลิต ภาณิชกุล	30) เทียนหอมตะไคร้ไล่ยุง	ตำบลบางเมือง
29	นายพิษณุ สุขใจ	31) ขนมตูปต๊ับ	ตำบลด่านสำโรง

2. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการจำแนกตามสาขา/ท้องถิ่นที่อยู่อาศัย (ตำบล)

จำนวนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสาขา/ท้องถิ่นที่อยู่อาศัย (ตำบล) รายละเอียดตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสาขา/ถิ่นที่อยู่อาศัย (ตำบล) 31 ภูมิปัญญา (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน)

ตำบล	สาขา			
	การเกษตร	คหกรรม อาหาร/ ขนม /เครื่องดื่ม	ศิลปกรรม หัตถกรรม/ สิ่งประดิษฐ์	สาธารณสุข ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร
1) สำโรงเหนือ	-	1	2	1
2) บางโพรง	-	3	-	2
3) ปากน้ำ	1	1	-	-
4) บางด้วน	-	1	2	-
5) ท้ายบ้านใหม่	-	1	1	1
6) ท้ายบ้าน	-	1	-	1
7) แพรกษา	-	3	-	1
8) บางเมือง	-	1	2	4
9) ด่านสำโรง	-	1	-	-
รวม	1	13	7	10
ร้อยละ	3.2	41.9	22.5	32.4

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สาขาที่มีผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด คือ สาขาคหกรรม (อาหาร ขนม และเครื่องดื่ม) จำนวน 13 ภูมิปัญญา (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมาคือ สาขาสาธารณสุข (ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร) จำนวน 10 ภูมิปัญญา (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) คิดเป็นร้อยละ 32.4 สาขาศิลปกรรม (หัตถกรรมและงานประดิษฐ์) จำนวน 7 ภูมิปัญญา (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ สาขาเกษตรกรรม จำนวน 1 ภูมิปัญญา (ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) คิดเป็นร้อยละ 3.2

2.1 การศึกษารวบรวมบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 4 ด้าน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์ความรู้และผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) กระบวนการเรียนรู้สังมประสบการณ์และการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ลักษณะผลิตภัณฑ์หรือผลงาน และ 4) ขั้นตอนการผลิตหรือการดำเนินการ และแบ่งองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น 4 สาขา คือ 1) สาขาคหกรรม ได้แก่ อาหาร ขนม และเครื่องดื่ม 2) สาขาศิลปกรรม ได้แก่ งานหัตถกรรมและงานประดิษฐ์ 3) สาขาสาธารณสุข ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรธรรมชาติ และ 4) ด้านการเกษตรกรรม

3. ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้และระยะเวลาสังมประสบการณ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น(ผลิตภัณฑ์/ผลงาน) และข้อมูลอื่นๆ ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัด

สมุทรปราการ จำนวน 29 คน ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาสังเคราะห์และนำเสนอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 กระบวนการเรียนรู้และระยะเวลาสั่งสมประสบการณ์ของผู้ทรงภูมิปัญญา 29 คน

ผู้ทรงภูมิปัญญาแต่ละคนจะมีกระบวนการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลกระบวนการเรียนรู้และการสั่งสมประสบการณ์ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น 29 คน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กระบวนการเรียนรู้		
1.1 เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูก	11	37.9
1.2 ได้รับการถ่ายทอดจากคนในครอบครัวหรือบรรพบุรุษ	7	24.1
1.3 เรียนรู้จากผู้รู้ที่ไม่ใช่คนในครอบครัว	7	24.1
1.4 เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่เปิดอบรม	4	13.9
รวม	29	100
2. ระยะเวลาการสั่งสมประสบการณ์		
2.1 ต่ำกว่า 10 ปี	11	37.9
2.2 10-20 ปี	13	44.8
2.3 21-40 ปี	1	3.6
2.4 41 ปีขึ้นไป	4	13.7
รวม	29	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ทรงภูมิปัญญาส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 ได้รับการถ่ายทอดจากคนในครอบครัวหรือบรรพบุรุษ และ เรียนรู้จากผู้รู้ที่ไม่ใช่คนในครอบครัว จำนวนเท่ากันคือ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่เปิดอบรม จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 สำหรับระยะเวลาการสั่งสมประสบการณ์ของผู้ทรงภูมิปัญญา

พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการสั่งสมประสบการณ์ระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมาคือ มีระยะเวลาการสั่งสมประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 มีระยะเวลาการสั่งสมประสบการณ์ มากกว่า 41 ปี ขึ้นไป จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 13.7 และ มีระยะเวลาการสั่งสมประสบการณ์ 21-40 ปี มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 13, 17, 20, 26, 27 กุมภาพันธ์ 2561 และวันที่ 3, 7 และ 17 มีนาคม 2561 ณ บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น (รายละเอียดที่อยู่ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 29 คน ตามภาคผนวก บทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น) มีข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และระยะเวลาสั่งสมประสบการณ์ สรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูกด้วยความชอบส่วนตัวจึงเรียนรู้ ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต จากหนังสือ และนำมาฝึกปฏิบัติลองผิดลองถูกด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ มีการคิดค้นขึ้นเอง ลงหาวิธีใหม่ๆ กลายเป็นอาชีพสร้างรายได้ เช่น งาดำอบน้ำผึ้ง ผ้าเช็ดหน้าจากผ้าบาติก แหนมหมู สบู่บารบอมสมุนไพร ขนมทองม้วน ขนมโตกจักสาน ตะกร้ากระเช้าจักสาน น้ำดื่มสมุนไพร หมี่กรอบ ผ้ามัดย้อม ยากันยุง น้ำยาล้างจาน ฐูปหอมสมุนไพรไล่ยุง และเทียนหอมตะไคร้ไล่ยุง

2. การได้รับการถ่ายทอดมาจากคนในครอบครัวหรือบรรพบุรุษและนำมาปฏิบัติจนมีความเชี่ยวชาญ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย และเกิดความหลากหลาย จนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและกลายเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ได้แก่ กล้วยทอด ขนมใบจาก ไพลสกัดน้ำมันเหลืองสมุนไพรไทย-จีน เบญจเอิร์บ น้ำพริกปลาตุ๋นฟูไข่เค็ม สมุนไพรใบย่านางผสมมะกรูดบำรุงเส้นผม รองเท้าแตะ บัวลอยสามสี และขนมตุ๋นตุ๋น

3. การเรียนรู้จากผู้รู้ที่ไม่ใช่คนในครอบครัวและมีการฝึกปฏิบัติจริงจนทำให้เกิดความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ เช่น ขนมจากมะพร้าวอ่อน นันทพันธ์ดอกไม้ประดิษฐ์ ขนมต้ม สมุนไพรสุดดม

4. การเรียนรู้โดยการอบรมจากหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น ผู้ทรงภูมิปัญญาได้เข้าอบรมจากสถานฝึกอาชีพเฉพาะ จากนั้นนำมาฝึกฝนให้เกิดความชำนาญเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนร่วมกันทำเป็นอาชีพเสริม เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปการบูรหอม กระเป๋าจากหนังเบาะรถยนต์ สบู่จากน้ำมันธรรมชาติบ้านภูตะวัน การเพาะเห็ดแบบครบวงจร น้ำพริกเผากุ้ง

5. ภูมิปัญญาหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรางวัล ได้แก่

1) ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปการบูรหอม กระเป๋าจากหนังเบาะรถยนต์ สบู่จากน้ำมันธรรมชาติ (บ้านภูตะวัน) ขนมต้ม น้ำดื่มสมุนไพร หมี่กรอบ รองเท้าแตะ ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ OTOP ดีเด่น

2) การเพาะเห็ดแบบครบวงจร ได้รับพระราชทานโล่ประกาศเกียรติคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการเป็นวิทยากรท้องถิ่น ด้านการเพาะเห็ดแบบครบวงจร และเป็นทีปกรศึกษาในการดำเนินโครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงโครงการสวนเห็ดเกษตรครบวงจรให้แก่ นักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)

4. การถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ 13, 17, 20, 26, 27 กุมภาพันธ์ 2561 และวันที่ 3, 7 และ 17 มีนาคม 2561ณ บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น (รายละเอียดที่อยู่ของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้ง 29 คน ตามภาคผนวก บทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น) พบว่า ผู้ทรงภูมิปัญญามีการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้โดยวิธีต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 3 วิธีหลักคือ

4.1 การได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรสอนตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มหรือศูนย์ฝึกอาชีพต่างๆ ในชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ของทางราชการและเอกชน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อสร้างอาชีพในชุมชนสำหรับบุคคลที่สนใจและยังเป็นการสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ ภูมิปัญญาหรือผลิตภัณฑ์ที่ถ่ายทอดโดยวิธีนี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปการบูรหอม กระเป๋าจากเบาะหนังรถยนต์ การเพาะเห็ดครบวงจร ชันโตกจักสาน และ ตะกร้ากระเช้าจักสาน

4.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ให้กับคนในครอบครัวและผู้สนใจทั่วไปทั้งในและนอกชุมชน ในรูปแบบเข้ามาฝึกเป็นกลุ่ม เป็นรายบุคคล และการเข้าเยี่ยมชมและสาธิตการทำผลิตภัณฑ์เป็นการถ่ายทอดตัวต่อตัวให้กับผู้สนใจเข้ามาศึกษาที่แหล่งผลิตโดยตรง ณ สถานที่ของผู้ทรงภูมิปัญญาได้แก่ ผ้าเช็ดหน้าจากผ้าบาติก แหนมหมู สบู่บารบอมสมุนไพร ขนมหอมม่วง ขนมหอมมะพร้าวอ่อน ไพลสกัดน้ำมัน เหลืองสมุนไพรไทย-จีนเบญจเฮอร์บ ขนมหอม น้ำดื่มสมุนไพร สมุนไพรสุดดม น้ำพริกเผากุ้ง หมี่กรอบสมุนไพร ไบย่านางผสมมะกรูดบำรุงเส้นผม ผ้ามัดย้อม ยากันยุง รองเท้าแตะ บัวลอยสามสี น้ำยาล้างจาน รูปหอมสมุนไพรไล่ยุง เทียนหอมตะไคร้ไล่ยุง และ ขนมหอมตุ๋น

4.3 การถ่ายทอดให้กับคนในครอบครัวเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ทรงภูมิปัญญาได้ใช้เวลาสั่งสมประสบการณ์และคิดสูตรขึ้นเองเพื่อเป็นอาชีพของครอบครัว จึงประสงค์ที่จะถ่ายทอดให้คนในครอบครัวเท่านั้นเพื่อสืบสานอาชีพของครอบครัวต่อไป เช่น ขนมหอม และ น้ำพริกปลาตุ๋นไข่เค็ม

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

2.1 สภาพปัญหาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานกรรมการหมู่บ้าน 18 คน จาก 9 ตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน และผู้ทรงภูมิปัญญา 29 คน จาก 9 ตำบล พบว่า สถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลากหลาย ได้แก่ บ้านของประธานกรรมการหมู่บ้าน บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา วัด ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สถานีอนามัย สำนักงานเทศบาล โรงเรียน วัด และสถานที่ราชการอื่นๆ ที่ได้รับอนุญาตเป็นครั้งๆไป สามารถสรุปสภาพปัญหาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการได้เป็น 5 ด้าน คือ

2.1.1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

1) ไม่มีอาคารสถานที่เฉพาะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ส่วนใหญ่จะใช้สถานที่สถานที่ที่สามารถเป็นศูนย์การเรียนรู้ชั่วคราวเป็นครั้งๆไป เช่น วัด ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (ที่ทำการ อบต.) โรงเรียน บ้านประธานกรรมการหมู่บ้าน บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา ลานกิจกรรมชุมชน ห้องสมุดชุมชน เป็นต้นซึ่งใช้เป็นที่จัดการประชุม การฝึกอบรม และการสาธิต และการลงมือฝึกปฏิบัตินั้นจะจัดที่บ้านผู้ทรงภูมิปัญญา หรือในพื้นที่เกษตรกรรม ไร่นา สวน ของผู้ทรงภูมิปัญญา

2) ไม่มีวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ประจำคอยแนะนำ การจัดการประชุมและการสาธิตส่วนใหญ่ประธานและคณะกรรมการหมู่บ้านจะเป็นผู้จัดและผู้อำนวยความสะดวก ส่วนภาคปฏิบัติผู้ทรงภูมิปัญญาจะทำหน้าที่เป็นวิทยากรและฝึกปฏิบัติที่บ้านหรือพื้นที่เกษตรกรรมของผู้ทรงภูมิปัญญาเอง

3) เนื่องจากไม่มีอาคารสถานที่ประจำ ดังนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆจะไม่เพียงพอขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ได้รับความอนุเคราะห์ให้จัดประชุมหรือสาธิตจะมีให้สิ่งอำนวยความสะดวกที่สุดคือ คอมพิวเตอร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ

2.1.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

1) เนื่องจากไม่มีอาคารสถานที่ประจำ ดังนั้น วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีจำกัดและไม่ครอบคลุมกับการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาที่หลากหลายได้ ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ได้รับความอนุเคราะห์ให้จัดการประชุมหรือสาธิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และรวมถึงชิ้นงานหรือตัวอย่างผลิตภัณฑ์ของจริงที่นำมาแสดงให้เห็น มีจำกัด เว้นแต่จะจัดการฝึกปฏิบัติที่บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาซึ่งสามารถใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาที่จะอนุเคราะห์ได้

2) ไม่มีการรวบรวมบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ไว้อย่างเป็นระเบียบหรือเป็นหมวดหมู่ เนื่องจาก ไม่มีอาคารสถานที่ประจำ จึงไม่มีการจัดเก็บไว้ ส่วนใหญ่ข้อมูลบทเรียนภูมิปัญญาจะสามารถหาได้จากบ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา แต่ส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึกไว้เป็นข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต่อเพียงการบอกเล่าปากต่อปากสืบทอดกันมากเป็นรุ่นๆ ผู้ที่สนใจก็ไปศึกษาจากผู้ทรงภูมิปัญญาที่บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาเอาเอง

2.1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดภูมิปัญญา

1) กระบวนการเรียนการสอน ๆ ไม่มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับวิทยากรซึ่งส่วนใหญ่ก็คือผู้ทรงภูมิปัญญาในแต่ละผลิตภัณฑ์หรือแต่ละด้าน ผู้ที่สนใจผลิตภัณฑ์หรือภูมิปัญญาด้านไหนก็ไปศึกษาจากผู้ทรงภูมิปัญญาที่บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา ขึ้นอยู่กับผู้ทรงภูมิปัญญาจะยินดีถ่ายทอดให้หรือไม่ ซึ่งผู้ทรงภูมิปัญญาบางคนก็ไม่ประสงค์ที่จะถ่ายทอดให้กับบุคคลภายนอก เพราะเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดจากรุ่นบรรพบุรุษหรือเป็นกิจการของครอบครัว ซึ่งจะถ่ายทอดให้กับบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติเท่านั้น การจัดการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับเทคนิคของครูผู้ทรงภูมิปัญญาโดยอาศัยประสบการณ์ถ่ายทอดเน้นการปฏิบัติให้เห็นจริงทำได้จริง จนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้หรือที่เรียกว่า “Learning by Doing”

2) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา ยังมีจำกัดและการเชิญผู้ทรงภูมิปัญญามาสอนในสถานศึกษาสอดแทรกในกลุ่มสาระต่างๆมีจำกัด ส่วนใหญ่จะพานักเรียนไปเยี่ยมชมที่บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญาหรือในพื้นที่เกษตรกรรมของผู้ทรงภูมิปัญญาในลักษณะของการทัศนศึกษาไม่ได้มีการฝึกปฏิบัติจริง หรือเป็นการเชิญผู้ทรงภูมิปัญญานำผลงานผลิตภัณฑ์ของตนมาแสดงและจำหน่ายในงานแสดงสินค้าที่ทางสถานศึกษาจัด

2.1.4 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

1) เนื่องจากไม่มีสถานที่ประจำ ผู้ที่อำนวยความสะดวกการประชุมหรือสาธิต คือ ประธานและคณะกรรมการหมู่บ้าน รวมถึงข้าราชการท้องถิ่นตามสายงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงภูมิปัญญาซึ่งทำหน้าที่เป็นวิทยากร ทั้งนี้ ไม่มีบุคลากรประจำ แต่งตั้งขึ้นมาเฉพาะกาลเท่านั้น

2) โครงสร้างและการบริหารจัดการยังมีจำกัดและไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีบุคลากรประจำ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นกลุ่มคนจิตอาสา เข้ามาร่วมการจัดการประชุมและสาธิต โดยไม่มีค่าตอบแทนใดๆ เว้นแต่หน่วยงานท้องถิ่นจะให้การสนับสนุน ส่วนประธานและคณะกรรมการหมู่บ้านรวมถึงข้าราชการท้องถิ่นก็ปฏิบัติงานตามสายงานและหน้าที่ที่กำหนด

2.1.5 ด้านงบประมาณสนับสนุนและการบริหารจัดการ

งบประมาณจากหน่วยงานรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ มีจำกัดและไม่เพียงพอ เช่น ค่าวิทยากรบรรยาย และวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกปฏิบัติ และใช้ในการจัดประชุมและสาธิต ดังนั้น ชุมชนจึงจัดตั้งเป็นรูปแบบของกลุ่มผลิตภัณฑ์เฉพาะอย่างที่มีงบน้อยอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจัดเก็บค่าใช้จ่ายต่างๆเองจากสมาชิกในกลุ่มเอง ผู้ที่สนใจจะเรียนก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับกลุ่มสมาชิกเอง แต่หากเป็นกลุ่มสมาชิกผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่รู้จักและมีผู้สนใจเรียนมาก หน่วยงานราชการท้องถิ่นจะให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณบางส่วน แต่ไม่แน่นอนตายตัว

2.2 แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย 3 ครั้ง ซึ่งผู้เข้าร่วมประกอบด้วยประธานกรรมการหมู่บ้าน 18 คน จาก 9 ตำบล ผู้ทรงภูมิปัญญา 29 คน จาก 9 ตำบล และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นจำนวน 10 คน ได้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ 5 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

1) ตั้งอยู่ในชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนการเข้าใช้สถานที่ควรมีความยืดหยุ่นเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกทั้งต่อผู้เรียนและผู้ให้ความรู้มีวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าหน้าที่คอยแนะนำ มีความสะดวกในการเข้าถึงไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเท้า ขั้รถ พายเรือ สามารถเปิดบริการนอกเวลาราชการและยามค่ำคืนได้เพื่อความสะดวกของสมาชิกที่เป็นเกษตรกร

2) อาจจะมีหรือไม่มีอาคารสถานที่เฉพาะก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนสามารถรวมตัวกันได้ง่าย การเดินทางสะดวก อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่เป็นสถานที่ที่คนพลุกพล่านมากจะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเสียสมาธิได้ง่าย สถานที่ที่สามารถเป็นศูนย์การเรียนรู้เช่น วัด ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน บ้านผู้ใหญ่บ้านหรือบ้านของคนในชุมชนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ร้านค้าชุมชน ลานกิจกรรมชุมชน ห้องสมุดต่างๆในชุมชน สถานที่ของเอกชน ศาลาประชาคม สถานที่อาจจะเป็นที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ทรงภูมิปัญญาก็ได้ในกรณีผู้ทรงภูมิปัญญามีข้อจำกัดในการเดินทางอาคารมีความมั่นคงแข็งแรงและกว้างขวางพอที่จะจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น การประชุม การฝึกอบรม การทำ work shop การสาธิตต่างๆ ได้

3) ตกแต่งสถานที่ภายนอกและภายในอาคารด้วยสัญลักษณ์ความเป็นเมืองสมุทรปราการ เช่น ภาพประเพณีของชาวเมืองสมุทรปราการที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น รูปแบบอาคารควรใช้ลักษณะศิลปะไทยประยุกต์หรือแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นชุมชน ควรมีห้องแสดงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ เช่น ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาต่างๆของชุมชน

4) ภายในตัวอาคารควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้า ประปา ห้องสุขา โต๊ะ เก้าอี้ พัดลม เครื่องเสียง ไวท์บอร์ด อุปกรณ์ไอที ห้องน้ำ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเรียน/ห้องประชุม มีเครื่องขยายเสียงที่มีขนาดพอเหมาะกับสถานที่ที่มีกระดานสนทนา/ปากกา สถานที่ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความสะดวกสำหรับผู้พิการด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกพิจารณาตามลักษณะงานที่จำเป็น เช่น ห้องเรียนสามารถปรับเปลี่ยนตามการใช้งาน ในปัจจุบันเข้าสู่ยุคสังคมผู้สูงอายุ ควรจัดหาอุปกรณ์หรือออกแบบอาคารเครื่องอำนวยความสะดวกที่ช่วยบริการผู้สูงอายุด้วย

5) สถานที่ควรเป็นแบบถาวรเพื่อรวบรวมผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายๆด้านไว้ด้วยกัน มีบทเรียนภูมิปัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเอกสารให้ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป มีห้องสมุดที่มีคอมพิวเตอร์พร้อม เครื่องฉายอินเตอร์เนตตามจำนวนที่เหมาะสม พร้อมให้บริการสืบค้นความรู้และแบ่งปันความรู้ความคิดเห็นให้แก่ผู้สนใจทั่วไปเพื่อเป็นสถานที่ให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีร้านค้าชุมชนเพื่อใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เชิงธุรกิจร่วมกัน รวมทั้ง เป็นสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ควรมีลักษณะเป็น one stop for all activities เช่น เป็นศูนย์รับสมัคร ลงทะเบียนสมาชิกเป็นศูนย์ประสานงานเพื่อการ

จัดการเรียนรู้เป็นศูนย์รวมเอกสารและสื่อ เกี่ยวกับภูมิปัญญาหรือความรู้เพื่อการประกอบอาชีพให้สมาชิกเข้าไปอ่านศึกษาด้วยตนเองเป็นศูนย์แสดงสินค้าของสมาชิก (ถ้ามีความกว้างขวางพออาจเป็นที่จัดจำหน่ายสินค้าของสมาชิก) เป็นศูนย์ให้บริการธุรกรรมการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ของชุมชนจัดสถานที่ให้เป็นชุมชนต้นแบบ เพื่อการศึกษาดูงาน โดยจัดรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบครบวงจรในลักษณะของศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีห้องเรียนรู้กลุ่มอาชีพชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานกลุ่มอาชีพในชุมชน และพร้อมใช้เป็นสถานที่ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ รวมทั้ง ยังใช้เป็นห้องประชุมได้อีกด้วย มีลานกิจกรรมชุมชน เพื่อใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการละเล่นพื้นเมืองหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลางแจ้งสำหรับเยาวชนในชุมชน

2.2.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

- 1) ภายในศูนย์การเรียนรู้ควรมี กระดานบอร์ด และบอร์ดแสดงโปสเตอร์ เป็นอุปกรณ์หลัก ไมโครโฟน หรือเครื่องขยายเสียงแบบมีสายสะพายคล้องไหล่
- 2) รวบรวมบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ บันทึกรายละเอียดประวัติความเป็นมา ลำดับขั้นตอนวิธีการ พร้อมทั้งภาพประกอบอย่างละเอียดเป็นชั้นเป็นตอนรวบรวมองค์ความรู้ของเมืองสมุทรปราการ จากสื่อหนังสือ วารสาร สื่อมัลติมีเดีย ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญ บุคคลสำคัญ อาชีพ ความเป็นอยู่ อาหารการกิน วัฒนธรรมประเพณี เพื่อความสะดวกสำหรับผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและผู้รับการถ่ายทอดสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เพื่อเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แพร่หลายมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาหลักสูตรให้กับท้องถิ่นของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นทั้งในรูปแบบหนังสือและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
- 3) สื่อ/อุปกรณ์สำหรับการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้อย่างหลากหลายและเพียงพอ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ควรใช้สื่อที่เป็นของจริงเพื่อใช้ในการฝึกปฏิบัติได้ เช่น อุปกรณ์การทำมาหากินของชาวบางพลีวัสดุหรืออุปกรณ์ของจริง ใช้ในกรณีศึกษาดูงานในสถานที่จริง สื่อ IT เพื่อให้สมาชิกได้ชมหรือดูตามความสะดวกสบายของตนเอง เช่น youtube facebook website ต่างๆ หนังสือเอกสาร แผ่นพับ เพื่อให้สมาชิกอ่าน ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขาย เอกสารตัวอย่าง เช่น เอกสารบุคลากรเพื่อการส่งออก เอกสารการทำธุรกรรมการเงินระหว่างประเทศ การจดสิทธิบัตร การขอรับรองมาตรฐานการผลิต จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เพียงพอและแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการจัดทำสื่อควรเปิดโอกาสให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างแบบเรียนวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างอิสระจัดทำสื่อมัลติมีเดียประกอบการเรียนรู้ เพื่อความน่าสนใจ และสะดวกต่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ต้องมีความทันสมัย

4) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเป็นของในชุมชนเป็นภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ สื่อรูปแบบต่างๆที่ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากกว่าการได้ฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียวภูมิปัญญาชาวบ้านสื่อพื้นบ้านเช่น ลิเก หมอลำ ตามบริบทชุมชนคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือสื่อสารแล้วแต่เรื่องที่จะสอนเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น จากวิทยากร จากสื่อวิทยุ วิทยุทัศน์ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ แบบเรียนสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์ การประชุม การอบรม เป็นต้น ทั้งนี้การจัดการศูนย์การเรียนรู้ที่ดี ควรจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเป็นสำคัญ ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับห้องต่างๆ เช่น หนังสือหรือวารสารที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย บอร์ดนิทรรศการสำหรับจัดแสดง ศิลปะ จารัตประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างๆของชุมชน รวมทั้งวิทยุทัศน์ เทปบันทึกภาพ-บันทึกเสียง อีกทั้งไม่ควรละเลยเครื่องเล่นสำหรับเด็กและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการละเล่นของเด็กในเชิงสร้างสรรค์

2.2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดภูมิปัญญา

1) กระบวนการเรียนการสอน นำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ในเรื่องระดับขั้นของผู้เรียน รวมถึงภูมิปัญญาที่เหมาะสมในระดับความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับศาสตร์อื่นๆ ในการจัดการเรียนการสอนบูรณาการการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และสร้างผลงานเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้สร้างกิจกรรมที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนการเรียนการสอน ควรเป็นลักษณะกลุ่มสนใจ สนองความต้องการของคนในชุมชน มีรูปแบบหลากหลาย ยืดหยุ่น โดยไม่ทิ้งความเป็นกันเอง ความใกล้ชิด การมีส่วนร่วม การถ่ายทอดองค์ความรู้ เน้นการสาธิต การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จากสถานที่และของจริง ทุกกิจกรรมควรมีการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบันทึกข้อมูล ตลอดจนเผยแพร่การทำงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเขตอำเภอบางพลี ควรสร้างบรรยากาศให้อื้อต่อการเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อมที่ชุมชนต้องการหรืออยากมาพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของผู้เรียน

2) กระบวนการเรียนรู้ควรเริ่มต้นที่วิทยากรได้แก่ 1) ประชาชนชาวบ้านของชุมชน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมมาเป็นวิทยากร ครูผู้สอน เล่าประสบการณ์ ถ่ายทอดความสำเร็จ ความรู้ หรือร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จ 2) ผู้มีชื่อเสียงในชุมชนระดับจังหวัด ระดับประเทศมาเป็นต้นแบบในการช่วยอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การให้การยอมรับ ความร่วมมือและความตั้งใจในการเรียนรู้ของชุมชน 3) ใช้สื่อการสอนที่สามารถฝึกปฏิบัติจริงได้ เห็นผลสัมฤทธิ์รวดเร็วหรือหากไม่สามารถปฏิบัติจริงได้ ควรใช้สื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพ 4) สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง สนุกสนานรื่นรมย์

3) จัดให้มีวิทยากรเป็นผู้ดูแลการสอนเรื่องภูมิปัญญาด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพ การถ่ายทอดความรู้ นำประชาชนท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาและมีค่าตอบแทนให้การยกย่องครุภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องประชาชนบ้าน ที่ถ่ายทอดความรู้ ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาในชุมชนท้องถิ่นของตน และควรเป็นผู้ที่มีเทคนิคที่

หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ที่ใช้ในการเรียน โดยให้ปราชญ์ มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เชิญวิทยากรภายในท้องถิ่นมาช่วยถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่น มาแนะนำเสริมองค์ความรู้

4) สนับสนุนให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และอยู่ในบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนในกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มอาจจะเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นละ 1 โรงเรียน 1 ภูมิปัญญา ให้เด่นชัดเพื่อรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นๆ ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา และให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บุคคลหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเสนอแนะให้ความเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

5) หลักสูตรเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีสอดคล้องกับหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการ กำหนด และจัดให้มีปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร ส่วนบุคลากรทางการศึกษาต้องศึกษาภูมิปัญญาของชุมชนและหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อกำหนดหลักสูตรการจัดทำหลักสูตรมาจากการระดมความคิดเห็นของบุคคล องค์กร แห่งบางพลี ต้องสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย การบริหารจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ของพื้นที่โครงการ ได้แก่ ด้านครัวเรือน รายได้ อาชีพ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม หาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของพื้นที่โครงการ และจะดียิ่งขึ้นหากมีข้อมูลของพื้นที่ใกล้เคียง หรือข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีทรัพยากร สภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตใกล้เคียงกับพื้นที่เป้าหมายคัดเลือกหัวข้อที่จะถ่ายทอด และทำตารางกิจกรรม เสนอต่อผู้นำท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายที่จะรับการอบรม/การถ่ายทอดองค์ความรู้ประสานงานกับวิทยากร จัดทำเอกสาร จัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ดำเนินการอบรม สรุปและติดตามผล

6) การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย จัดหาบุคลากรที่เหมาะสม ดำเนินการ ติดตามประเมินผลการเรียนการสอนแบบสาธิต ปฏิบัติการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผสมผสานกระบวนการกลุ่มถ่ายทอดโดยปราชญ์ชาวบ้านเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ให้สมาชิกมีการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ การร่วมแสดง ความคิดเห็น การจัดการความรู้(ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน Tacit Knowledge และความรู้ที่ชัดแจ้ง Explicit Knowledge

7) การจัดกิจกรรมต่างๆควรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนหรือท้องถิ่น กิจกรรมที่จัดควรครอบคลุมการศึกษาพื้นฐาน ด้านอาชีพ ด้านข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาสังคมและชุมชนและกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ควรธำรงรักษากิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนบางพลีให้ประชาชนต่างถิ่นมาท่องเที่ยว/เยี่ยมชม คือ ประเพณีโยนบัว หรือตักบาตรทางเรือ การศึกษาดูงานนอกสถานที่จริง เช่น การเพาะเลี้ยงปลาสด การทำสวนมะม่วง การปลูกพืชผสมผสาน การทำขนม การแปรรูปอาหาร การทำบรรจุภัณฑ์ การสาธิต เช่น การ

ทำอาหารการถนอมอาหาร การทำของฝากของชำร่วยเพื่อจำหน่ายนักท่องเที่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตัดกิ่ง/ตอนกิ่ง การทำปุ๋ยอินทรีย์ การฝึกอบรม/การทำ work shop เช่น กระบวนการส่งออกผลิตภัณฑ์ การบริหารการเงิน การยกระดับสุขลักษณะของการผลิต การใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้วิทยากรบรรยายในวิทยาการใหม่ๆ เช่น การรักษาความสดของสินค้า ตลาดการส่งออก การใช้เทคโนโลยีไอที เพื่อให้สมาชิกใช้เวลาว่างของตนเองศึกษา

2.2.4 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

1) บุคลากร ควรเป็นลักษณะอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ประจำ ที่เป็นคนในชุมชน ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการประสานงานด้านต่างๆ มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอควรจ้างบุคลากรประจำ ประกอบด้วยผู้บริหารศูนย์และเจ้าหน้าที่ประจำ ซึ่งควรเป็นบุคคลในท้องถิ่นควรพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์ฯ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของศูนย์และของตนเองควรมีผู้นำกลุ่มซึ่งได้จากการเลือกโดยสมาชิก เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรดีเด่นสมาชิกคัดเลือกกันเองเพื่อให้เข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ โดยได้รับคำปรึกษาจากภาครัฐ เช่น พัฒนาการจังหวัด มหาวิทยาลัยการจัดการจัดทำโดยคณะกรรมการด้วยวิธีการที่โปร่งใสรับอาสาสมัครจาก นิสิต นักศึกษา ผู้มีจิตกุศล อาสาช่วยงาน เป็นวิทยากร

2) ด้านการบริหารจัดการควรมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารอย่างชัดเจน เช่น ในรูปของคณะกรรมการดำเนินนโยบาย คณะกรรมการบริหาร หรือคณะกรรมการชุดต่างๆ ว่าจะต้องมีองค์ประกอบอย่างไร ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงานและการกำกับ ติดตาม ประเมินผลมีการจัดอบรมบุคลากรภายในหน่วยงานให้รู้จักกับท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ของตนเองก่อนที่จะเข้าร่วมกับชุมชนเพื่อให้ทราบธรรมเนียม วัฒนธรรมปฏิบัติของท้องถิ่นบุคลากรต้องมีคณะกรรมการดำเนินการบริหารจัดการที่สามารถรับผิดชอบงานในแต่ละด้านของศูนย์ โดยคณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เกินวาระละ 2 ปี ที่อาจมาจากการเลือกตั้งหรือการสรรหา ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการให้หลากหลายเพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมตามแผนได้ง่ายคณะกรรมการควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติงานประจำปี มีการติดตามความสำเร็จของแผน และกิจกรรมต่างๆในแผน ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดระเบียบกติกาศูนย์เรียนรู้เพื่อความเป็นระเบียบและทำให้การทำงานเป็นเอกภาพมีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น และเพื่อให้การบริหารจัดการ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายควรมีที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ด้านกฎหมาย ท้องถิ่นหรือการจัดการการเรียนรู้หรือด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ เป็นพี่เลี้ยงให้คณะกรรมการไม่เกิน 3 คนและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามวาระของคณะกรรมการ

3) ด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น ครู ผู้บริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องส่งเสริมให้บุคลากรได้อบรมการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่ดำเนินการเกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่น และมีการวางแผนการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในรูปแบบเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ประกาศเกียรติคุณ ยกย่อง เป็นต้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนไปศึกษา ดูงานและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นนำปราชญ์มาเข้าสู่ระบบการศึกษามีค่าตอบแทนศึกษากระบวนการนวัตกรรม

เรียนรู้ของประชาชนชาวบ้าน แบบเชิงลึกเจาะจงเฉพาะด้าน จำแนกตามขอบข่ายองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาไทย เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันในมิติใดบ้าง อย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาถ่ายทอดความรู้

4) สร้างความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชน และวัดที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ สร้างความเข้าใจกับชุมชน โดยการให้ผู้ปกครองนักเรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการจัดเครือข่ายของการเรียนรู้ จัดตั้งและพัฒนาองค์กรพื้นฐานระดับชาวบ้าน ชุมชน สถาบัน บุคคล โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ในลักษณะการจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นในการกระบวนการกลุ่มในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ มีกลไกในการตั้งทรัพยากรท้องถิ่น มาจัดการศึกษา ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับศาสตร์อื่นๆ เน้นให้ชุมชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาของความรู้ ไปจนถึงการประเมินและติดตามผลการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนจะต้องเป็นกำลังหลักในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ที่สนใจการบริหารจัดการเป็นหน้าที่ของคนในชุมชน ที่จะดำเนินการเองโดยผ่านผู้นำชุมชน ผู้สนับสนุนการจัดสร้างศูนย์ฯ และประชาชนในพื้นที่ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นมีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอการบริหารจัดการใช้หลักคิดสี่ด้านได้แก่ หลักของการมีส่วนร่วม หลักของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักของการสร้างเครือข่าย และหลักของการเรียนรู้ร่วมกัน หรือ Plan Do Check Act PDCAการบริหารจัดการควรเป็นในรูปแบบ คณะกรรมการที่ได้รับเลือกจากชุมชน และมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานอย่างเป็นระบบ

2.2.5 ด้านงบประมาณสนับสนุนและการบริหารจัดการ

1) ต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการ งบประมาณจากหน่วยงานรัฐบคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น ค่าจ้างที่ปรึกษากลุ่ม ค่าวิทยากรบรรยายงบประมาณสนับสนุนจากบริษัท ภาคเอกชนการหารายได้ของหน่วยงานศูนย์การเรียนรู้งบประมาณที่ใช้ดำเนินการควรมาจากการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนส่วนหนึ่งเพื่อปลูกจิตสำนึกการเป็นเจ้าของศูนย์ร่วมกันและงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหลักเพื่อให้ใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดภาครัฐควรจัดให้มีงบประมาณที่เพียงพอในการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้อิสระในการบริหารงบประมาณ เพื่อจะได้สนับสนุนการจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเช่น ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าวัสดุฝึก เป็นต้นปัจจุบันมีแหล่งเงินทุนที่สามารถขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน 2 แหล่งดังนี้ 1) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งทั้งสองกองทุนจะมีคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน เพื่อเสนอ/คัดเลือกโครงการที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหาแหล่งสนับสนุน เช่น จากรัฐบาล โดยเขียนโครงการขอสนับสนุนหรือตั้งกองทุนโดยใช้งบของชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนเอง ต้องเป็นการร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนบางพลีเพื่อร่วมกันสนับสนุน ด้าน บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณกับภาครัฐในส่วนที่เหมาะสม

2) งบประมาณควรใช้เป็นค่าตอบแทนแทนการปฏิบัติงานและการจัดหาสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ ส่วนเงินเดือนค่าจ้างควรได้รับสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น ค่าจ้างที่ปรึกษากลุ่ม ค่าวิทยากรบรรยาย

3) ต้องมีการติดตามประเมินความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการและสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการนั้นๆด้วยเพื่อพิจารณาหรือประเมินความคุ้มค่าในการจัดกิจกรรม/โครงการนั้นๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของกิจกรรม/โครงการให้ชาวชุมชนและสังคมทราบเป็นระยะๆและต้องไม่ลืมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ facebookหรือไลน์ จะทำให้ชาวชุมชน/ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของศูนย์ นำไปสู่ความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์ไว้ให้ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนในแต่ละปี พร้อมงบประมาณดำเนินการ

4) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ตามกลุ่มอาชีพ โดยสมาชิกมีหุ้นในสหกรณ์ ให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อประกอบธุรกิจ นำกำไรจากดอกเบี้ยมาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกปันผลให้สมาชิก ส่วนที่สองเป็นค่าบริหารจัดการ ค่าจ้างพนักงาน ค่าสวัสดิการบริหารโดยสมาชิกเลือกกันมาเองตามคำแนะนำของหน่วยงานของรัฐและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี